

Justitsministeriet

Dato: 9. marts 2010

Dok.: THK40410

Sagnr.: 2009-154-0213

Udkast til tale til brug for besvarelse af samrådspørgsmål AD fra Folketingets Retsudvalg den 23. februar 2010

Spørgsmål AD

”Ministeren bedes redegøre for forløbet omkring politiets indsats i forbindelse med COP15, herunder hvilke erfaringer politiet har gjort sig og om det vil give anledning til ændringer i måden, hvorpå politiet fremover f.eks. vil håndtere større demonstrationer”

[Indledning]

1. Jeg er glad for i dag at få mulighed for at give en samlet redegørelse for politiets indsats under FN's klimatopmøde – COP15 – i København i december sidste år.

COP15 har været den største enkeltstående opgave for dansk politi nogensinde, og indsatsen har krævet endog særdeles betydelige ressourcer og en meget omfattende koordination og planlægning.

Den ekstraordinært store opgave har berørt samtlige landets politikredse og Rigspolitiet i et omfang, der ikke tidligere er set i Danmark.

Der var et stort antal statsoverhoveder og andre højtstående politikere samlet i København på én gang med de omfattende sikkerhedsopgaver, som dette naturligt medfører for politiet.

Hertil kommer, at topmødet tiltrak mange mennesker – både fra nær og fjern – der på forskellig vis ønskede at deltage i de mange demonstrationer og andre aktiviteter.

Det gælder også et betydeligt antal aktivister, som havde en anden dagsorden end blot at udtrykke holdninger ved brug af lovlige og demokratiske virkemidler.

Så alt i alt har der været tale om en yderst kompleks og ressourcekrævende opgave for dansk politi.

Men en opgave, som politiet tog på sig og løste på imponerede vis.

2. Jeg er selvfølgelig opmærksom på – hvad jeg også vil komme ind på om lidt – at der har været episoder, som har givet anledning til kritik og til en række klager, som lige nu er ved at blive behandlet.

Men det ændrer ikke på billedet af et meget professionelt politi, som løste sin opgave, så COP15 kunne gennemføres på en sikkerhedsmæssig og ordensmæssig forsvarlig måde.

Og – ikke mindst – uden de omfattende uroligheder, som der er set ved tilsvarende begivenheder andre steder, og som mange havde frygtet inden topmødet.

[Rigspolitiets samlede besvarelse]

3. Som sagt har der været tale om en særdeles omfattende og bredspektret politi-indsats.

Jeg håber derfor også, at Retsudvalget har forståelse for, at jeg ikke vil gøre et forsøg på at forholde mig i detaljer til alle dele af denne meget omfattende indsats.

Jeg vil i min besvarelse af samrådsspørgsmålet tage udgangspunkt i Rigspolitiets samlede besvarelse af 9. februar om den politimæssige indsats under klimatopmødet. Besvarelsen er sendt over til Retsudvalget den 10. februar.

4. Jeg skal i den forbindelse nævne, at Statsadvokaten for København og Bornholm lige nu er ved at behandle en række klagesager, ligesom også domstolene for tiden behandler forskellige spørgsmål vedrørende politiets indsats.

Endvidere har jeg forstået, at Folketingets Ombudsmand har stillet Københavns Politi en række spørgsmål om tilbageholdelsesfaciliteterne på Retortvej i Valby – herunder bl.a. om driften og benyttelsen af faciliteterne, de tilbageholdtes køn og alder, årsagen til og varigheden af tilbageholdelserne samt antallet af klager.

Ombudsmanden har også spurgt til politiets håndtering af de tilbageholdte i tidsrummet fra pågribelsen og frem til transporten til Retortvej – herunder særligt ventetiden og de fysiske forhold, hvorunder de blev tilbageholdt.

Som følge af domstolenes, Ombudsmandens og statsadvokatens behandling af forskellige aspekter af politiets indsats vil der således være en række forhold i relation til de konkrete hændelser, som jeg af principielle grunde ikke vil kunne komme nærmere ind på under dagens samråd.

[Det overordnede billede af politiets indsats]

5. Med disse indledende bemærkninger vil jeg gerne først sige noget om det overordnede billede af politiets indsats, som det tegner sig efter COP15.

Som det fremgår af Rigspolitiets samlede besvarelse, er det i dag Københavns Politis vurdering, at opgaven blev løst i overensstemmelse med den strategiske plan, som politiet havde udarbejdet for afviklingen af klimatopmødet.

De mange anmeldte og spontane demonstrationer blev gennemført, uden at det udviklede sig negativt, og på en måde, så demonstranternes grundlovssikrede ret til at ytre sig og markere deres synspunkter blev tilgodeset bedst muligt.

Politiet fik endvidere etableret en god og konstruktiv dialog med arrangørerne af demonstrationen den 12. december, hvilket medvirkede til, at det var muligt at gennemføre en så stor demonstration.

Som det også fremgår af den samlede besvarelse, forsøgte Københavns Politi også at have en løbende dialog med *Greenpeace* og med *Climate Justice Action*, men værdien af denne dialog var dog ifølge politiet mere begrænset, da disse organisationer ikke havde den samme interesse i at være åbne omkring deres planer.

For så vidt angår målsætningen om at skabe tryghed, sikkerhed, fred og orden er det Københavns Politis vurdering, at også dette mål blev opfyldt.

For borgerne i Københavns-området blev ulemperne i al væsentlighed begrænset til trafikale påvirkninger. Og det lykkedes stort set helt at undgå, at befolkningen blev udsat for demonstrationer og aktioner, der udviklede sig til vold, hærværk og afbrændinger af biler og barrikader.

Når det gælder målsætningen om at sikre hverdagens beredskab i samtlige politikredse, er det overordnet set vurderingen, at dette i al væsentlighed også lykkedes.

6. Samlet set er det således i dag politiets vurdering, at de politimæssige opgaver under COP15 overordnet set blev løst tilfredsstillende.

[De mange administrative frihedsberøvelser]

7. Hvis jeg herefter skal gøre nogle bemærkninger om de spørgsmål, som har været fremme i den offentlige debat, vil jeg gerne starte med at sige noget om de mange administrative frihedsberøvelser.

Ifølge politiets foreløbige opgørelser er knap 1.700 personer [1.676] registreret som administrativt frihedsberøvet i medfør af politiloven under COP15.

Københavns Politi er lige nu ved at gennemgå det meget omfattende sagsmateriale, der knytter sig til den politimæssige indsats, så tallene kan godt ændre sig på sigt.

8. Men som det ser ud lige nu, kan jeg sige, at 4 personer – ud af knap 1.700 – har været tilbageholdt i over 12 timer, der jo som udgangspunkt er grænsen efter politiloven.

Københavns Politi har oplyst, at baggrunden for, at der var nogle, som har været tilbageholdt i mere end 12 timer, overordnet set har været det store antal tilbageholdte.

9. Politiets begrundelse for det store antal tilbageholdelser har overordnet set været, at faren for en betydelig forstyrrelse af den offentlige orden og sikkerhed gjorde det nødvendigt at foretage disse mange frihedsberøvelser.

Det er i den forbindelse politiets klare opfattelse, at de administrative frihedsberøvelser var af helt afgørende betydning for, at COP15 kunne gennemføres på den – efter omstændighederne – meget rolige måde, som tilfældet var.

Københavns Politi har dog samtidig anført, at der – uanset at betingelserne for beslutningen om administrativ frihedsberøvelse for så vidt var opfyldt – uden tvivl har været et

mindre antal personer blandt de frihedsberøvede, som ikke havde til hensigt at forstyrre den offentlige orden.

Københavns Politi finder dette beklageligt, men vurderer samtidig, at hvis man ikke havde grebet ind som sket, ville topmødet – og København – være blevet ramt af mere omfattende uroligheder.

10. Jeg vil i tilknytning hertil henviser til, at der i retsplejelovens kapitel 43 a er regler om en særlig nem adgang for de tilbageholdte til at få den administrative frihedsberøvelse prøvet ved domstolene.

Københavns Politi har i den sammenhæng oplyst, at en betydelig del af de tilbageholdte under COP15 har anmodet om en sådan domstolsprøvelse.

Det er derfor nu op til domstolene at vurdere, om politiets grundlag for at foretage de mange administrative frihedsberøvelser har været i orden.

Jeg finder på den baggrund ikke, at jeg i dag bør forholde mig nærmere til berettigelsen af frihedsberøvelserne.

[Aflytninger]

11. Et andet centralt tema, som har været fremme, er politiets anvendelse af telefonaflytninger før og under COP15.

Jeg vil i den forbindelse gerne understrege, at i det omfang politiet har haft mistanke om, at nogen havde til hensigt at begå strafbare handlinger i forbindelse med COP15, har det naturligvis været politiets opgave at efterforske mistanken ved hjælp af de efterforskningsmetoder, som politiet har til rådighed efter reglerne i retsplejeloven.

Og det omfatter som bekendt bl.a. telefonaflytning.

Det er som udgangspunkt domstolene, der træffer beslutning om, at telefonaflytning kan iværksættes. Hvis øjemedet med aflytningen ellers ville forspildes, kan politiet dog selv træffe beslutningen. Men i sådanne tilfælde skal poli-

tiet inden for 24 timer forelægge sagen for retten med anmodning om godkendelse af indgrebet.

Selv om der i pressen har været forskellige oplysninger fremme om politiets brug af telefonaflytninger før og under COP15, kan der af efterforskningsmæssige hensyn ikke i et åbent samråd som dette gives nærmere oplysninger om antallet af aflytninger, eller om hvem aflytningerne i givet fald har været rettet imod.

12. Men som det også fremgår af besvarelsen af udvalgets spørgsmål nr. 465, har byretten afvist at godkende 2 telefonaflytninger, som var iværksat i forbindelse med COP15, uden at der forinden var indhentet retskendelse.

I overensstemmelse med reglerne har byretten orienteret Justitsministeriet om denne manglende godkendelse, og ministeriet har efterfølgende indhentet udtalelser om de 2 konkrete aflytninger fra Rigsadvokaten, statsadvokaten og Københavns Politi.

På baggrund af disse udtalelser har Justitsministeriet afgivet en udtalelse til Københavns Byret om sagen. Ministeriet har bl.a. bemærket, at man har noteret sig statsadvokatens meddelelse til Politidirektøren i København om, at beslutningen om aflytning burde have været forelagt en jurist, hvilket politidirektøren har erklæret sig enig i.

Jeg er opmærksom på, at Retsudvalget den 10. marts har stillet et yderligere spørgsmål om de to nævnte aflytninger [REU 775], og jeg vil naturligvis vende tilbage med et skriftligt svar herpå.

[Ransagningen på Ragnildsgade]

13. Én af de konkrete episoder, som har givet anledning til kritik fra forskellig side, er ransagningen af en bygning på Ragnildsgade på Nørrebro onsdag den 9. december.

Jeg kan i den forbindelse henvise til Rigspolitiets samlede besvarelse, hvoraf det fremgår, at der i topmøde-perioden var adskillige demonstrationer, hvor politiet havde en konkret mistanke om ulovlige aktioner.

Der blev derfor i hele byen iværksat et bredt kontrolarbejde – også forud for demonstrationerne – med henblik på at fratage personer effekter, som kunne anvendes til ulovlige og uroskabende formål.

Ransagningen på Ragnhildsgade blev foretaget, fordi politiet var blevet bekendt med oplysninger om, at der på stedet fandtes materialer, der skulle anvendes til forstyrrelse af den offentlige orden i forbindelse med demonstrationer.

Der blev ifølge en foreløbig opgørelse bl.a. fundet

- 58 lysstofrør indeholdende maling,
- 193 skjolde,
- ca. 200 mælkekasser, som let kan stables til en ”trappe”, så man kan forcere f.eks. en barriere, og
- en stor rulle skum, som kan bruges til at lave benskiner af.

Det lykkedes altså politiet at sikre sig et meget stort antal effekter, der ville kunne anvendes til ulovlige og uroska-

bende formål i forbindelse med de følgende dages demonstrationer mv.

Københavns Politi har oplyst, at ransagningen er begæret indbragt for retten. Det vil derfor være forkert af mig at kommentere nærmere på denne episode.

[Den store demonstration lørdag den 12. december]

14. Jeg vil herefter vende mig særligt mod demonstrationen lørdag den 12. december.

Allerførst vil jeg gerne sige, at vi var rigtig mange, der glædede os over, at så mange mennesker kunne være på gaden og kunne få lov til at demonstrere, uden at det udartede sig til bål og brand og optøjer.

Jeg tror ikke, at der kan være tvivl om, at politiets gode og konstruktive dialog med arrangørerne af demonstrationen i høj grad var medvirkende til, at det var muligt at gennemføre en så stor demonstration på en måde, som langt hen ad vejen havde karakter af en folkefest.

Imidlertid var der desværre – men ikke overraskende – også nogle personer, der ønskede at bruge begivenheden til at søge konfrontation med myndighederne og udøve hærværk i byens gader.

Det lille mindretal af urolige elementer fik dog ikke held med at ødelægge det for det store flertal af engagerede borgere, der var på gaden.

Og det skyldes efter min opfattelse i høj grad politiets professionelle optræden, som netop gjorde det muligt for den fredelige del af demonstrationen at fortsætte uhindret og levere sit budskab til klimatopmødet.

15. Københavns Politi har foreløbigt registreret, at omkring 940 [936] personer blev administrativt frihedsberøvet i forbindelse med demonstrationen.

De mange frihedsberøvelser var efter politiets opfattelse nødvendige for at sikre en fredelig gennemførelse af de

lovligt anmeldte demonstrationer den pågældende dag og for at sikre ro og orden.

Som det har været fremme, blev mange af de frihedsberøvede i første omgang anbragt siddende på Amagerbrogade.

Københavns Politi har i den forbindelse oplyst, at man ikke havde forudset, at der kunne blive tale om et så stort antal frihedsberøvede, og der var derfor ikke tilstrækkelig transportkapacitet til rådighed til at transportere de tilbageholdte væk fra stedet.

Københavns Politi forsøgte at øge transportkapaciteten, men dette lykkedes ikke tilstrækkeligt hurtigt.

Som følge heraf kom et stort antal personer derfor til at sidde uforholdsmæssigt længe på gaden, inden de kunne blive transporteret væk fra stedet.

16. Som jeg oplyste tidligere, har en betydelig del af de frihedsberøvede anmodet om domstolsprøvelse.

Jeg finder derfor ikke, at det vil være rigtigt af mig i dag at kommentere nærmere på politiets håndtering af frihedsberøvelserne.

[Forsøget på at trænge ind i Bella Centeret]

17. En anden af de helt store opgaver, som politiet stod over for, var demonstrationen onsdag den 16. december, hvor arrangørerne forinden havde tilkendegivet, at der ville blive gjort forsøg på at trænge ind i Bella Centeret.

Som det fremgår af Rigspolitiets samlede besvarelse, udviklede demonstrationen sig da også til et forsøg på at trænge ind på det afspærrede område.

Det siger sig selv, at det var politiets opgave at forhindre en sådan indtrængen – og det skete ifølge politiet ved først at forsøge med dialog og senere under anvendelse af den fornødne magt.

Politiet har oplyst, at en større gruppe personer, der lovligt opholdt sig på Bella Centerets område, ønskede at tilslutte sig demonstrationen udenfor.

Demonstrationen udenfor havde på dette tidspunkt ifølge politiet udviklet sig til et egentligt opløb, og politiet påbød derfor gruppen inde på Bella Centerets område at gå i en bestemt retning for at undgå, at de skulle nå frem til deltagerne i opløbet.

Hovedparten af de pågældende fulgte politiets påbud, men enkelte nægtede, hvorefter påbuddet ifølge politiet blev gennemtvunget med den fornødne anvendelse af magt.

Jeg kan i øvrigt ikke gå nærmere ind i episoden, idet hændelsesforløbet bl.a. har givet anledning til en række klager, som statsadvokaten som sagt lige nu er ved at behandle.

[Greenpeace – indtrængen på Christiansborg]

18. Jeg vil herefter vende mig mod den episode, som alle kunne se på direkte tv om aftenen den 17. december.

Jeg tænker naturligvis på episoden, hvor det lykkedes nogle aktivister fra Greenpeace at skaffe sig adgang til Christiansborg i forbindelse med Dronningens middag.

Som min forgænger også gav udtryk for umiddelbart efter episoden, så kan der ikke være tvivl om, at det var en klar brist i sikkerheden, at aktivisterne på den måde kunne skaffe sig adgang til Christiansborg.

Og det siger sig selv, at noget sådan ikke må ske.

Rigspolitiet har da også i den samlede besvarelse oplyst, at der – så snart det blev klarlagt, hvordan det var lykkedes de pågældende at trænge igennem politiets ydre afspærring – med det samme blev indført nye procedurer, der havde til formål mere effektivt at forhindre uvedkommende i at kunne trænge igennem politiets afspærringer.

19. Umiddelbart i forlængelse af Greenpeace-aktionen blev der anholdt 3 personer, der i første omgang blev sigtet for husfredskrænkelser.

Som det er oplyst i besvarelsen af udvalgets spørgsmål nr. 463, gav efterforskningen dog efterfølgende grundlag for en mistanke om bl.a. dokumentfalsk af særlig grov karakter – en forbrydelse med en strafferamme på op til 6 års fængsel – og derfor besluttede Københavns Politi, at de pågældende skulle fremstilles i grundlovsforhør med krav om varetægtsfængsling.

Og i grundlovsforhøret den 18. december afsagde Københavns Byret herefter kendelse om, at aktivisterne skulle fængsles, så de ikke kunne modarbejde efterforskningen.

Samme dag anholdt politiet en 4. person, som dagen efter – altså den 19. december – også blev varetægtsfængslet.

Københavns Byrets kendelser blev stadfæstet af Østre Landsret den 23. december.

Den 6. januar besluttede politiet at løslade alle fire.

Jeg kan i øvrigt henvise til besvarelsen af spørgsmål nr. 438, hvor der er givet udvalget nærmere oplysninger

om sagen. Der er tale om en fortrolig besvarelse, da besvarelsen indeholder personfølsomme oplysninger.

20. Som jeg netop har nævnt, blev beslutningen om at fremstille aktivisterne i grundlovsforhør taget af Københavns Politi, og det var senere Københavns Byret og Østre Landsret, der – i overensstemmelse med retsplejelovens regler – besluttede at varetægtsfængsle de 4 personer.

Da domstolene således har været inddraget, finder jeg det af principielle grunde rigtigst ikke at kommentere yderligere på grundlaget for fængslingerne.

[Afslutning]

21. Afslutningsvis vil jeg sige, at som det er fremgået, har flere episoder givet anledning til kritik i offentligheden og til en række klager, som lige nu er ved at blive behandlet af statsadvokaten og domstolene.

Og det er selvfølgelig kun naturligt, at samfundets øjne hviler kritisk på politiet – og i øvrigt også både rigtigt og nødvendigt i et åbent og demokratisk samfund som vores.

Nu må klagesagerne gå sin gang. Udfaldet af klagerne vil naturligvis indgå i den erfaringsopsamling, som er en naturlig del af en så stor opgave.

22. Men de forskellige enkelt-episoder må ikke fjerne billedet af, at politiet løste sin opgave på imponerede vis.

Gennem nogle hektiske uger i december sikrede dansk politi, at hverken topmødet eller dagligdagen i hovedstaden blev udsat for voldsomme forstyrrelser og uro, som vi har set i forbindelse med andre topmøder rundt om i verden.

Det vi så, var et top-moderne, top-motiveret og top-professionelt politi, som ved at løfte i flok løste den største enkeltstående opgave, som dansk politi har stået over for.

Mange gode folk fra bl.a. Forsvaret og Hjemmeværnet ydede sammen med politiet en vigtig indsats under COP15. Og politiet nød også godt af bistand fra kolleger fra udlandet.

Men det er først og fremmest dansk politi, der skal have æren for den flotte håndtering af den store opgave omkring COP15.

Tak